

انگیزه و حفظ کارکنان بخش بهداشت در کشورهای در حال توسعه: یک مرور نظام

مند

نیاز فزاینده به تقویت سیستم های بهداشتی در کشورهای در حال توسعه به منظور رسیدن به اهداف توسعه هزاده به وجود آمده است و مطمئنا کلیدی ترین محدودیت برای رسیدن به این هدف، نبود نیروی کار مناسب و آموزش دیده است. کشورهای آفریقایی حداقل به یک میلیون نیروی دیگر به منظور رسیدن به خدمات اولیه متناسب با اهداف توسعه هزاره دارند.

مهاجرت بین المللی تا حد زیادی دلیل این مشکل در نظر گرفته میشود. تخمین زده شده است که به طور سالانه ۵۰۰ میلیون دلار صرف آموزش پزشکی کسانی میشود که در نهایت از آفریقا مهاجرت میکنند. به خدمت گرفتن این نیروی کار، راه حل مناسبی برای پر کردن مشاغل خالی در کشورهای ثروتمند است. از دست دادن این نیروی کار میتواند موجب کاهش ظرفیت سیستم های بهداشتی برای ارائه خدمت در کشورهای در حال توسعه شود. کمبود نیروی کاری باعث افزایش بار کاری و سطح استرس کارکنان باقیمانده و تحریک بیشتر آنان برای مهاجرت میشود.

با وجود اینکه مهاجرت کارکنان پزشکی برای برخی از کشورها ناخوشایند است، اما برخی از کشورها این کارکنان را در عوض پرداخت های مالی به کشورهای دیگر صادر میکند که میتوان به پرستاران کشور فیلیپین اشاره کرد که از طریق صدور آنان این کشور سالانه ۸۰۰ میلیون دلار درآمد دارند. با این حال هیچ ضمانتی وجود ندارد که این درآمدها در بخش بهداشت وجود ندارد. همچنین از دست دادن پرسنل با تجربه تاثیر زیادی بر پیشرفت سیستم بهداشتی یک کشور دارد.

کشورهای در حال توسعه باید راهکارهایی را به منظور حفظ نیروی کار بخش بهداشت خود به اجرا درآورند. شمار مطالعات در در زمینه فهم رابطه بین انگیزه و بقای کارکنان بخش بهداشت در حال افزایش است. جمع بندی و خلاصه این مطالعات برای کمک به دولت ها برای حفظ این کارکنان حائز اهمیت است تا به

سیاستگذاران در مدیریت منابع انسانی یاری رساند. این مطالعه با هدف کشف عوامل مختلف انگیزشی اثربخش مداخلات برای بهبود انگیزه در کشورهای در حال توسعه به منظور کاهش مهاجرت صورت گرفت. به منظور انجام این مطالعه از روش مرور نظام مند استفاده شد زیرا این روش باعث کاهش سوگیری و اثرات شانس و تصادف میشود. به منظور جست وجوی مطالعات، از پایگاه های داده ای مانند:

PUBMED, ISI ,EMBASE, MEDLINE,GOOLE SCHOLAR ,JOURNAL OF HUMAN
RESOURCE FOR HEALTH

استفاده گردید که پس از غربالگری های مختلف در نهایت تعداد ۲۰ مطالعه مورد بررسی قرار گرفت. این مطالعات در کشورهای آفریقایی (بنین، کامرون، غنا، کنیا، مالاوی، مالی، سنگال، آفریقای جنوبی، تانزانیا، اوگاندا، زیمبابوه) و کشورهای آسیایی (بنگلادش، اردن، گرجستان، قزاقستان، مالزی و ویتنام) انجام شده اند. مضامین اصلی به دست آمده از این مطالعات به ترتیب تکرار، عبارت بودند از :

انگیزه های مالی (از لحاظ درآمد و مزایا)

پیشرفت شغلی (از لحاظ امکان ارتقا و پیشرفت در تخصص)

آموزش مداوم (از لحاظ فرصت حضور در کلاس و سمینار ها)

زیرساخت های بیمارستانی (وضعیت فیزیکی و تسهیلات)

در دسترس بودن منابع (اشاره دارد به تجهیزات و امکانات ضروری از نظر کارکنان بخش بهداشت برای انجام وظایف)

مدیریت بیمارستان (اشاره دارد به رابطه کاری مثبت با مدیریت که کارکنان در حال همکاری با او هستند).

قدرشناسی و تقدیر(از طرف همکار، مدیر و یا جامعه)

مضامین دیگر شامل مزایا مثل مسکن و حمل و نقل، امنیت شغلی، امنیت فردی کمبود منابع و عوامل اجتماعی مانند تاثیر بر زندگی خانواده بودند.

انگیزه های مالی:

تقریبا همه مطالعات در مورد اهمیت انگیزاننده های مالی بحث کرده بودند. اما باید به خاطر داشت که انگیزاننده های مالی باید با دیگر انگیزه ها ترکیب شوند و این انگیزه ها به تنهای باعث مهاجرت نمیشوند.

پیشرفت شغلی:

کارکنان بخش بهداشت تمایل کمی به کار کردن بدر مناطق روستایی نشان میدهد زیرا فرصت کافی برای پیشرفتشان مهیا نیست. مطالعات نشان میدهد که کارکنان زمانی که فرصت لازم برای پیشرفت داشته باشند احساس غرور و انگیزه میکنند.

مدیریت بیمارستان:

در بسیاری از مطالعات افراد عقیده داشتند که مدیر آنها شایستگی های لازم برای مدیریت را دارا نمیباشد.مدیران شایسته، توانایی لازم برای ایجاد انگیزه در کارکنان خویش را دارند.

آموزش:

آموزش باعث میشود که کارکنان بتوانند مسوولیت های بیشتری بر عهده گرفته و به اهداف فردی خود در راستای شغل برسند.

زیرساخت های بیمارستانی و در دسترس بودن منابع:

نبود منابع عامل مهمی در کاهش انگیزه کارکنان دارد که میتواند منجر به ناکارآمدی مراقبت های بهداشتی شود و حس عدم اعتماد را در میان پزشکان و بیماران افزایش دهد.

از آنجایی که انگیزه ها، موقتی و گذرا میباشند و ممکن است با گذر زمان تغییر کنند، نیاز به مطالعات طولی در این بخش احساس میشود.

منبع:

Motivation and retention of health workers in developing countries: a systematic review

- Mischa Willis-Shattuck,
- Posy Bidwell,
- Steve Thomas [Email author](#),
- Laura Wyness,
- Duane Blaauw and
- Prudence Ditlopo

*BMC Health Services Research*2008**8**:247

ترجمه و تنظیم:

حسین گریوانی

دانشجوی دکترای تخصصی سیاست گذاری سلامت